

Отже, розвиток емоційного інтелекту успішно розв'язує освітні задачі та відкриває широкі можливості реалізації особистісно орієнтованого підходу в навчанні української літератури, сприяє розкриттю інтелектуально-психологічного потенціалу учнів, які долають острах помилятися та відстоювати свою думку, якісно засвоюють нові знання, поглиблюють читацьку компетентність, прагнуть стати успішними й щасливими особистостями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2020. 512 с.
2. Ісаєва О.О. Про людський капітал, емоційний інтелект і роль шкільної літературної освіти. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/35191/Isaieva_48-52.pdf?sequence=1 (дата звернення: 21.11.2023).
3. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 21.11.2023).

*Цінько Світлана Василівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
директор комунальної установи
«Центр професійного розвитку педагогічних працівників»
Глухівської міської ради Сумської області,
учитель української мови і літератури
Глухівської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 2
Глухівської міської ради Сумської області*

ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОЇ ОСОБИСТОСТІ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Стрімкий розвиток медіа в сучасному світі та його значний вплив на світогляд особистості вимагає удосконалення вмінь не тільки сприймати інформацію, орієнтуватися в ній, а й аналізувати, перевіряти її на правдивість та наявність маніпуляцій.

Відтак актуальним постало питання про впровадження медіаосвіти в освітніх закладах України, що й було затверджено на законодавчому рівні,

згідно з яким медіаосвіта має стати невід'ємною частиною загальноосвітньої підготовки молоді.

Основні положення щодо впровадження медіаосвіти викладено у «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні» [2].

У концептуальних засадах НУШ серед ключових компетентностей названо інформаційну й медіаграмотність, роботу з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеці, розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо)» [3]. Спираючись на все вищезазначене, висновковуємо, що сучасний урок української літератури необхідно конструювати по-новому, орієнтуючись на зміни, що відбуваються в освіті й суспільстві. Педагоги-практики зрозуміли, що важливу роль у формуванні медіаграмотності школярів на уроках української літератури відіграє робота з медіатекстами, сприйняття та аналіз творів медіакультури, різноманітні творчі медіазавдання.

Для добору відповідних вправ і завдань, необхідно чітко розуміти, що є складниками терміну «інформаційна грамотність». Наукові джерела орієнтують, що це уміння добирати потрібну інформацію, перевіряти її на правдивість; відрізняти факти від суджень; протидіяти маніпуляціям та стереотипам; працювати з візуальним матеріалом та створювати власний медіапродукт; уникати небезпек віртуального світу.

Найчастіше в канву на уроків української літератури педагоги додають такі вправи для формування медіаграмотної особистості: *боротьба зі стереотипами, протистояння маніпуляціям, відокремлення фактів від суджень, створення медіаконтенту, зображувально-імітаційні творчі завдання, рольові ігри, проблемні колективні обговорення тощо.*

Наведемо приклади таких вправ. На етапі узагальнення вивченого (7 клас) можна запропонувати учням виконати тестове завдання:

Котре речення є фактом?

- 1. М. Стельмах здобув вищу освіту;*
- 2. М. Стельмах любив круасани;*

3. М. Стельмах колекціонував марки;

4. М. Стельмаха наділяють магічними здібностями.

Як назвати інші судження? (фейки).

У процесі вивчення творчості Тараса Шевченка можна запропонувати учням до роздумів вправу «сенсаційні» заголовки (автор – В. Баранова): *«Шевченко не прагне повернення в Україну» («Мені однаково, чи буду я жити в Україні, чи ні, / Чи хто згадає, чи забуде мене в снігу на чужині - / Однаковісінько мені»)*, *«Шевченко зловживав алкоголем» («Отак, ідучи поїд тинню / З бенкету п'яний уночі, / Я міркував собі йдучи, / Поки доплентався до хатини»)*, *«Шевченко нарікає на те, що його творчість не є популярною» (Тільки я, мов окаянений, / І день, і ніч плачу / На розпутьях велелюдних, / І ніхто не бачить)*, *«Шевченко засуджує емігрантів» («А ви претесь на чужину / Шукати доброго добра»)*, *«Шевченко закликає до аморального способу життя» («Кохайтеся, чорнобриві, / Та не з москалями»)*. Завдання учнів полягає в тому, щоб з'ясувати контекст цих висловів, довести або спростувати істинність заголовків, використавши факти, а не судження [1, с. 80].

Приклади творчих завдань:

1. Анонсувати художній твір за його заголовком (реклама).
2. Аналіз статті про письменника (у «жовтій» пресі й офіційному ЗМІ).

Вправа на розробку реклами подобається учням і сприяє розвитку медіаграмотності. Перед створенням реклами варто нагадати здобувачам основні вимоги до рекламної продукції:

- а) лаконічність;
- б) оригінальність;
- в) використання дієслів наказового способу, риторичних фігур;
- г) яскрава візуалізація;
- г) дотримання академічної доброчесності.

Отже, урок української літератури має потужний потенціал для формування медіаграмотної особистості здобувача освіти, здатного не лише

відшукати необхідну інформацію, а й протистояти маніпуляціям, фейкам та дезінформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранова В. Формування медіаграмотности на уроках української літератури. *Українська мова і література в школі*. 2022. № 74–75. С. 78–83.
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонові, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с.
3. Концепція Нової Української Школи. URL: <https://cutt.ly/cNMFskf>
4. Кучерук О. Інтегрування інфомедійної грамотності в простір мовної освіти. *Українська мова і література в школі*. № 3. 2020. С. 9–12.

Чіпак Юлія Василівна,
вчитель української мови та літератури,
вчитель вищої категорії,
Тернопільський навчально-виховний комплекс
«Загальноосвітня школа I–III ступенів – правовий ліцей № 2»

МЕТОДИ І ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

В даний час суспільство вимагає від системи освіти застосування нових технологій, в першу чергу, цифрових, а також електронних освітніх ресурсів нового покоління. Дані вимоги висуваються через необхідність становлення особистості як культурної, так і соціальної, а в реаліях теперішнього часу ми бачимо потребу в динамічній людині, яка здатна активно користуватися всіма засобами і технологіями електронного світу.

Варто відзначити, що в системі шкільної освіти застосування різноманітних цифрових технологій необхідно, так як саме такі засоби здатні виховувати і мотивувати учнів до більш активної діяльності під час навчального процесу.

Реалізація медіаосвіти в рамках освітнього процесу передбачає використання ЗМІ. Іншими словами, медіаосвіта виступає як інноваційний